

Judicis universals

L' anterior papa de Roma (pacíficament jubilat, més o menys com l' anterior rei d'Espanya) solia afirmar regulament que el nostre temps pateix la malaltia d'un relativisme creixent, perillós per a la salut pública i per al benestar moral dels ciutadans. Doctrina que no comparteix del tot el papa feliçment regnant (no sé què en pensa el rei Felip), però que encara mantenen el gruix de la jerarquia eclesiàstica, els defensors habituals de l'ordre i el filòsof Alain Finkielkraut. Sense aquesta creença no s'explica, posem per cas, el torbament que li entrà a la dreta espanyola, i que ha mantingut amb obcecació immutable, davant de la cèlebre matèria escolar que pretén educar ciutadans. I tanmateix, aquesta por al "relativisme" universal és un temor o creença sense base: justament ara, els judicis absoluts circulen amb una profusió desmesurada. Mitja humanitat creu amb fermesa que els americans són sempre dolents, o que l'islam és una amenaça mundial, o que l'esquerra no té futur, que la globalització ens porta al desastre, que l'islam és una religió pacifista, que tots els banquers practiquen la rapinya metòdica, que tot va molt bé en el millor dels mons possibles, que tot va molt malament en el pitjor dels mons imaginables. *Et sic de coeteris*, i així amb tota la resta, que deien els antics. Tant de bo que tingueren raó el papa emèrit i els qui pensen com ell, habitualment de fe conservadora, i que la capacitat de relativitzar fóra més clara i extensa: tant de bo que els judicis particulars, relatius i condicionats foren la manera habitual de veure el món. Perquè "tots els judicis universals són covards i perillosos", com hauria dit Montaigne: covards, perquè busquen el fonament en alguna autoritat i no en la confrontació amb la realitat, i perillosos perquè poden ser emprats com a arma i com a imposició. Miren, si no, amb quin èxit i velocitat circulen tants judicis universals en un país particular: sobre Catalunya i Espanya (tot o res, són o no són), sobre el futbol (som els millors, no podem ser els pitjors), sobre monarquia i república, sobre "Brussel·les" (té la culpa de tot, no té la culpa de res), *et sic de coeteris*, una altra vegada,

Joan Francesc Mira

i els *coeteri* són molts, poden ser infinits. Entre altres coses, perquè els judicis absoluts solen tindre un valor moral, a més de conceptual: aquests són els culpables, aquells els responsables, i no hi ha res més a dir; "nosaltres" som els

bons, "ells" els roïns, i això és indiscutible.

Més valdria, però, acceptar l'agitació, més val que tot siga discutible i voluble, perquè participa d'aquesta condició general: el qui s'estudia ben atentament, qui s'observa a si mateix, "*trouve en soy, voire et en son jugement mesme, cette volubilité et discordance*". Fuster hauria pogut afirmar, igual com Montaigne, que no podia dir res de manera sòlida i sense confusions ni barreges: no podia ni tan sols dir qui era o què era ell mateix, i menys encara què és una nació. I Montaigne hauria pogut reconèixer-se, passant els segles, en la tradició europea que alguns encara assumim conscientment: la que es nega a les *idées reçues*, la que no confon judici i prejudici, la que s'oposa a la lògica de l'absolut ("Distinguo est *le plus universel membre de ma logique*", afirmava), la que reivindica la llibertat d'examinar, de jutjar i d'opinar. I potser, tal com els seus seguidors, també hauria tingut por davant de la perspectiva que aquesta llibertat de pensar fora dels esquemes rebuts o assumits es trobe condemnada a la irrellevància o a la desaparició. Miren la premsa espanyola, aquests dies i sempre, quan parla d'Espanya, Espanya, i sabran què és un judici universal. Per no dir un judici final. I de passada, sense ànim d'ofendre, si miren una part de la premsa catalana quan parla de Catalunya, Catalunya, arribaran potser a conclusions molt semblants. Deu formar part d'aquella cosa profunda i misteriosa que en solem dir "condició humana", que no sabem ben bé què és, però que és clar que afecta igualment els papes, els patriotes, els republicans, la major part dels filòsofs, els racionalistes i els creients fidels. I que es condensa en el principi: "nosaltres i jo tenim permanentment raó, la veritat és nostra", o algun altre enunciat equivalent. Montaigne defensava la volubilitat i discordança dels seus propis judicis, però la veritat, ja se sap, ha de ser sempre compacta, inalterable i dura.

"Miren la premsa espanyola, aquests dies i sempre, quan parla d'Espanya, Espanya, i sabran què és un judici universal. Per no dir un judici final. I de passada, sense ànim d'ofendre, si miren una part de la premsa catalana quan parla de Catalunya, Catalunya, arribaran potser a conclusions molt semblants"